

Restaurátorská zpráva

Důl Mayrau

Těžní věž v budově jámy Mayrau

Pasířství Houska a Douda

2014

Zadavatel : Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, příspěvková organizace
Středočeského kraje

Restaurátorské práce : Ivan Houska - Houska & Douda s.r.o.

Předmět restaurování : Železné konstrukce a nosníky uvnitř těžební budovy dolu

Zodpovědný restaurátor : Ivan Houska

oprávnění k restaurování MK. č. 253/94, MK. č. 1204/1999

© Ivan Houska 2014

Zpracoval :

Ivan Houska

Na Buštěhradu dne 2. 2. 2014

Předmět restaurování: Zkorodované železné nosníky a konstrukce v
prostorách budovy důlní věže Mayrau

Majitel: Česká republika, Sládečkovovo vlastivědné muzeum

Lokalita: Vinařice, okres Kladno

Materiál: železo

Technologie zpracování: nýtování

Rok výroby: 1874

Dějiny objektu:

Dějiny jámového objektu jsou úzce spjaty s dějinami jámy Mayrau, které jsou rekapitulovány v příloze č. 2. Použité zdroje jsou uvedeny níže.

Jedná se o zděný jámový objekt jámy Mayrau s ocelovou konstrukcí těžní věže. Hloubení jámy začalo 28. 7. 1874 a od 24. 8. byla k němu užívána lokomobila (data se někdy různí - viz příloha č. 1). Užívány byly i jiné moderní technologie (parní čerpadla, elektrický odpal). Po dosažení hloubky 12,8m byla zřízena těžní věž s lanovicemi a náraziště (kol. aut. 2006, str. 206) a roku 1875 byl instalován těžní stroj na ploché lano, který byl přenesen z dolu Stehelčeves. Je tedy možné, že části konstrukce těžní věže pochází již z této doby. Tomu by nasvědčovala i malá lanovice nad dřevním oddělením jámy, sloužila dvouválcovému těžnímu vrátku na ploché lano umístěnému v budově kompresorovny (ten původně obsluhoval malé těžní

oddělení) a byla později (naposledy 1974) užívána při výměně klece malého těžního oddělení (MAG Ruston). Původní těžní vrátek sloužil údajně k hloubení jámy. Na plánu z roku 1875 je stroj patrný východně od jámy (viz obr. č. 24). Dle sdělení současného kurátora sbírek MgA. Voldrába byl zmíněný stroj sešrotován mezi lety 1983-8.

V roce 1877 byla jáma dohloubena a pojmenována Mayrau a následovala dostavba těžní věže (kol. aut. 2006, str. 206). Lze tedy předpokládat, že větší část konstrukce pochází z doby kolem roku 1877. Mezi lety 1881 a 1884 byla v areálu hloubena sdružená jáma pojmenovaná Robert.

Další významnou událostí, která měla vliv na konstrukci věže, bylo zakoupení a instalace parního stroje Ringhoffer. Stroj byl zakoupen r. 1905 a v provozu byl od 4. 6. 1906. V souvislosti s novým strojem byla těžní věž upravována. Melichar (kol. aut. 2006, str. 138) dokonce uvádí, že z tohoto roku ocelová věž o výšce 26m k ose lanovic pochází, což je omyl či nejednoznačné vyjádření autora. Uvedená výška odpovídá současnému stavu, ale ve zmíněném roce byla věž pouze zvyšována nad úroveň střechy, což je patrné z dochované fotodokumentace (viz obr. č. 4, 5, 6 ve srovnání s obr. č. 11 a 12).

Téhož roku bylo zřízeno i tzv. malé oddělení s těžním strojem systému Köppe od firmy MAG Ruston, což si patrně vyžádalo další úpravy konstrukce těžní věže (tzn. vložení lanovic na vlastní konstrukci mimo původní opěráky).

Dle zprávy vypracované firmou SVÚOM (Geiplová a spol. 2010, str. 2) nebyly zjištěny informace o povrchových úpravách těžní věže ve 2. pol. 20. st. To, že na věži nebyly prováděny významnější změny a opravy lze usoudit i z faktu, že těžní stroje instalované kol. r. 1905 byly (po přestavbě na stlačený vzduch) užívány až do ukončení těžby (1997, resp. 1998). V současnosti jsou však známy dva dokumenty, jež potvrzují, že o povrchových úpravách se minimálně dvakrát vážně uvažovalo a je pravděpodobné, že alespoň část z nich byla provedena. Jde konkrétně o „Úkol na nabarvení konstrukce těžní věže Mayrau“ z 29. července 1958, který uvádí, že konstrukce bude očištěna od zbytků maziv a korozních produktů a natřena jednou vrstvou základové a dvěma vrstvami krycí barvy. Druhým dokumentem je „PROTOKOL ze šestileté podrobné prohlídky těžní věže jámy Mayrau na dole

Gottwald II. ve Vinařicích“ ze dne 23. 10. 1989, který kromě drobných doplnění prvků na věži požaduje i nátěr obou částí vzpěr u patek.

Již před ukončením provozu (od r. 1994) působil v areálu hornický skanzen a bylo jasné, že těžba bude v dohledné době ukončena (o ukončení těžby se diskutovalo již v 70. a 80. letech), takže nebyly plánovány ani prováděny významnější úpravy. O tom svědčí i výjimky udělované báňským úřadem v souvislosti s parametry věže. Roku 1998 bylo ukončeno zavážení jam Mayrau a Robert, takže se v prostoru jámové budovy dále nepracovalo a budova od té doby slouží pouze jako součást hornického skanzenu. Poté (2001-2003) byly prováděny konzervace těžních strojů ve spolupráci s ostravskou nadací Landek (úprava ohlubně jámy, demontáž kolejnice na hlavním náraží směrem ke struji MAG Ruston). Uváděna je i rekonstrukce náraziště jámy Mayrau v roce 2005. Také docházelo k postupným opravám střech okolních budov.

Dle předloženého restaurátorského záměru, byly na základě konzultace provedeny vzorky konzervace povrchu na čtyřech vybraných místech ocelových konstrukcí v interiéru těžební budovy č. 2.

Restaurátorský postup na kovových dílech:

1. Fotodokumentace během celého procesu
2. Mechanické očištění zkorodovaných částí konstrukce. Nejprve byly velké korozní produkty oklepány a po tom byl povrch očištěn pomocí ocelových kartáčů v úhlových bruskách a ručních ocelových kartáčů.
3. Na očištěný povrch byl aplikován bezoplachový odrezovač.
4. Po 24 hodinách byl povrch ručně okracován ocelovými kartáči a byla aplikována první vrstva taninu v lihu.
5. Po 24 hodinách další okracování a aplikování druhé vrstvy taninu.
6. Po 24 hodinách okracování a aplikování poslední třetí vrstvy taninu.
7. Po 24 hodinách okracování a navoskování včelím voskem (dvě vrstvy), s rozleštěním mezi jednotlivými vrstvami.

Použité materiály:

Ocelové kartáče ruční i mechanické, štětce, kartáče, bezoplachový odrezovač, tanin, včelí vosk

Režim památky:

Po třech letech provést revizi konzervačního zásahu a nastavit časový interval rekonzervace povrchu.

Fotodokumentace

Stav před zahájením konzervačních prací.

Mechanické očištění rzi ocelovými kartáči.

Aplikování odrezovače na vyčištěný povrch.

Aplikování Taninu.

Zavoskování po třech vrstvách Taninu.

Vtírání odrezovače do povrchu.

Navoskovaný a zaleštěný povrch.